

SZKOŁA PODSTAWOWA – klasy IV–VIII

Obszar tematyczny: Ja. Moja rodzina. Mój dom rodzinny.			
Zagadnienia	Treści kształcenia i wychowania	Przykładowe sposoby realizacji	
1. W kręgu rodziny. Dzieje mojej rodziny w przekazie potocznym.	<p>Więzi pokoleniowe w mojej rodzinie. Rodzina wielopokoleniowa. Stopnie pokrewieństwa. Nazwy ogólnopolskie i gwarowe. <i>(historia, jęz. polski)</i></p> <p>Elementy historii rodzinnej. Zbieranie informacji na temat historii swojej rodziny, gromadzenie pamiątek rodzinnych i opowiadanie o ich pochodzeniu i znaczeniu dla rodziny. <i>(historia)</i></p> <p>Pamiętki rodzinne jako źródło wiedzy o swoich korzeniach.</p> <p>Symboliczne znaczenie rodzinnych pamiątek. <i>(historia, plastyka)</i></p>	<p>Mój dzień w historii / Historia mojej rodziny – zajęcia z interaktywną linią chronologiczną (np. TimeRime).</p> <p>„Odkryj. Zachowaj. Udostępnij historię swojej rodziny”.</p> <p>Projekcja filmu i zapoznanie się z generatorem drzew genealogicznych online.</p> <p>„Poznaję własne korzenie” – drzewo genealogiczne mojej rodziny.</p> <p>Gromadzenie pamiątek mojej rodziny (listy, zdjęcia, albumy, dyplomy, kroniki rodzinne, dokumenty i wspomnienia jako źródła wiedzy do dziejów rodziny) – opis, opowiadanie, portfolio.</p> <p>Dzień Rodziny – prezentacji fotografii i innych pamiątek rodzinnych.</p> <p>„Najciekawsza (najstarsza) fotografia w moim domu” – konkurs starych zdjęć (skany).</p> <p>„Kronika mojej rodziny” – metoda projektu.</p> <p>Prace literackie: „W szufladzie mojej babci”, „Najciekawszą postacią w mojej rodzinie był ...”, „Żyją jeszcze wśród nas uczestnicy wojny”.</p> <p>Fotoalbum – styl życia i wypoczynku w mojej rodzinie.</p> <p>„Moja rodzina” – konkurs plastyczny lub prezentacja multimedialna.</p> <p>Audiohistoria – Rodzinne archiwum historii mówionej – nagrania wywiadów z najstarszymi członkami mojej rodziny.</p>	<p>https://www.myheritage.pl/index.php?utm_source=verwandt&utm_medium=redirect&utm_campaign=www.moikrewni.pl</p>

<p>Dom to nie tylko miejsce.</p>	<p>Więzi w rodzinie jako grupie społecznej. (<i>wos</i>)</p> <p>Model rodziny, podział ról w rodzinie, autorytet – statyczny i przechodni. (<i>wos</i>).</p> <p>Miejsce dziecka w rodzinie. Oczekiwania wobec młodzieży i ich przemiana w kolejnych pokoleniach. Zadania i perspektywy życia młodzieży. (<i>wos, lekcja wychowawcza</i>)</p> <p>Wartości rodzinne przekazywane z pokolenia na pokolenie oraz ich współczesne odpowiedniki.</p> <p>Dom jako miejsce kształtowania zasad moralnych, stosunku do ojczyzny, pracy, nauki innych ludzi oraz formowania tożsamości. (<i>WDŻ, plastyka, j. polski</i>)</p>	<p>„Jak rozumieć pojęcie domu” – interpretacja werbalna i plastyczna wiersza E. Milerskiej <i>Mój dom</i>.</p> <p>Rozmowa. Ćwiczenia wokół związków frazeologicznych, np. <i>głowa domu, mieć cały dom na głowie, pani domu, wynieść z domu rodzinnego, wyssać z mlekiem matki, dom rodzinny, opuścić dom rodzinny</i> i in.</p> <p>Przysłowia i powiedzenia śląskie dotyczące domu i rodziny, np. <i>Bez Boga ani do proga</i>.</p> <p>Jakie zachowania i działania budują trwałe więzi rodzinne? (ustalenie hierarchii wartości, więzi rodzinnych...) – metoda: poker kryterialny.</p> <p>Praca z materiałem źródłowym <i>Sacrum przestrzeni domu a tożsamość</i> K. Kierety – analiza tekstu techniką <i>kawałki tortu</i>.</p> <p>„Moja rodzina i ja...” – zobrazowanie za pomocą figur geometrycznych siebie i swojej rodziny, wyrażenie treści symbolem, odwołanie się do sfer emocjonalnych – do wartości, więzi w rodzinie.</p> <p>Nauka piosenki: <i>Ojcowski dom</i> P. Kubisza.</p>	<p>Teksty do wykorzystania:</p> <p>dla Górnego Śląska – ks. J. Szymik z cyklu <i>Fotografie</i></p> <p>– interpretacja wiersza.</p> <p>Praca z materiałem źródłowym (fragmenty) <i>Rodzina na Górnym Śląsku</i> I. Bukowskiej-Floreńskiej.</p> <p>Wykorzystanie filmu reż. K. Kutza (fragmenty) <i>Perła w koronie</i>.</p> <p><i>Dla ziemi częstochowskiej</i> – Ludmiła Marjańska - analiza Dom Poezji – Muzeum Haliny Poświatowskiej, zajęcia w terenie.</p>
<p>Rola rodziny w przygotowaniu do dorosłego życia.</p>	<p>Moja rodzina w Polsce i na świecie – korzyści i cena rozproszenia.</p> <p>Przekształcenia struktury zawodowej na przykładzie własnej rodziny.</p> <p>Migracje ekonomiczne. Przyczyny i skutki migracji zagranicznych (w mojej rodzinie). (<i>wos, plastyka, geografia</i>)</p>	<p><i>Nie odlatuj bocianie...</i> – interpretacja wiersza W. Nowaka.</p> <p>Praca plastyczna do wiersza w dowolnej technice.</p> <p>Przeszłość, teraźniejszość mojej rodziny – kim będę, gdy dorosnę – wykonanie plakatu.</p> <p>Mój głos w dyskusji na temat: Za i przeciw emigracji.</p> <p>Debata nad wybraną tezą: „Oszczędzają bogaci, nam się też opłaca”, „Nauką i pracą ludzie się bogacą”, „Lepszy funt interesu niż kilo roboty” i in.</p>	<p>J. Bock <i>Nauka domowa</i> (fragm.) – redagowanie współczesnej wersji wiersza, K. Damrot</p> <p><i>Praca, Modlitwa i praca</i> oraz fragmenty prozy m.in. Z. Kossak-Szczuckiej, G. Morcinka, J. Pilcha,</p>

	<p>Praca jako wartość. „Pracować mądrzej, nie ciężiej” – ewolucja stosunku do pracy.</p> <p>Hierarchia wartości w rodzinie.</p> <p>Planowanie budżetu rodzinnego.</p>	<p>Rozmowa z dziadkami, pradziadkami na temat wartości rodzinnych dawniej i dzisiaj dotyczących: stosunku do Polski, stosunku do rodzinnej ziemi, stosunku do pracy i obowiązków, więzi rodzinnych, wychowania dzieci, sposobu ubierania się, sposobu spędzania wolnego czasu itp.</p>	
<p>2.Mój dom.</p> <p>Dom, w którym mieszkam.</p>	<p>Mój dom (familok, kamienica, blok, dom jednorodzinny, dom zakładowy, chata drewniana i in.) – jego dzieje i architektura. (<i>technika, sztuka, plastyka, j. polski</i>)</p> <p>Słownictwo gwarowe – nazwy sprzętów, mebli, części domu i otoczenia.</p> <p>Wyposażenie domu dawniej i dziś – gwarowe określenia sprzętów, mebli, czynności.</p> <p>Otoczenie domu, ogrody, sady przydomowe – dawniej i dziś. Gwarowe określenia roślin charakterystycznych dla danej ziemi/ okolicy. (<i>technika, sztuka, przyroda, j. polski, biologia</i>)</p> <p>Dom ekologiczny i ekonomiczny. (<i>technika, fizyka, przyroda/biologia, geografia</i>)</p>	<p>„Historia mojego domu” – opowiadanie historii domu. Praca plastyczna: „Mój dom i jego otoczenie”.</p> <p>Przeprowadzenie szkolnych badań „Urządzanie i zdobnictwo wnętrza mieszkalnego” z wykorzystaniem kwestionariusza I. Floreńskiej-Bukowskiej lub rozmowa z babcią, dziadkiem, innymi osobami znającymi gwarę.</p> <p>„Dom moich marzeń” – konkurs plastyczny/grafiki komputerowej, formowanie przestrzenne, murale.</p> <p>„Niezwykła historia starego domu (kamienicy)” – opowiadanie.</p> <p>„Blaski i cienie życia w bloku/familoku, domu zakładowym” – rozmowa w klasie.</p> <p>„Droga do szkoły” – szkic lub plan sytuacyjny.</p> <p>Jak możemy przyczynić się do zapobiegania powstawaniu smogu – komiks na podstawie zebranych informacji w urzędach i rozmowy w klasie.</p> <p>Wykonanie rysunku/plakatu/reklamy ekologicznego domu.</p> <p>„Mój dom – czy ekonomiczny i ekologiczny?” – zbieranie informacji na temat źródeł zaopatrzenia gospodarstwa domowego w wodę, obliczanie zużycia wody w domu w ciągu doby na osobę, gospodarowania energią itp.</p> <p>Poznajemy różne domy – wycieczki, warsztaty, lekcje</p>	<p>S. Sojka <i>Familok blues</i>. Praca z materiałem źródłowym <i>Mieszkać we familoku</i> M. Szołtyska. J. Józef Szczepański</p> <p>B. Częstka-Szymon, H. Synowiec, J. Ludwig <i>Mały słownik gwary Górnego Śląska</i>.</p> <p>http://www.ceo.org.pl/pl/energia/news/sladowodny-plansza-multimedialna</p> <p>Praca z planszą multimedialną „Ślad wodny” Muzeum Historii Katowic, Skansen „Zagroda Wsi Pszczyńskiej”</p>

	Identyfikowanie się z „małą ojczyzną” i poczucie współodpowiedzialności za kształtowanie ładu przestrzennego i jego rozwój. (przyroda/geografia)	muzealne.	w Pszczynie, Willa Caro, w Gliwicach, Willa Fitznera w Siemianowicach, Zabytkowa Chata Jana Kawuloka w Istebnej, Warsztaty w Żorskim Centrum Regionalnym, np. w gospodarstwie domowym, „Furgo pyrze tu i tam”, w Muzeum Zagłębia
3.Nasi sąsiedzi. Moje podwórko.	Język rodziny i sąsiadów, sąsiedzkie kontakty. Akceptacja „inności” („my” i „oni” w stosunkach sąsiedzkich. Podwórko miejscem pierwszych samodzielnych kontaktów społecznych. Gry i zabawy z „epoki podwórkowej”. Język mojej rodziny a język moich sąsiadów.	„Mowa twoja cię zdradza” – próba określenia pochodzenia regionalnego sąsiadów na podstawie ich języka. „Czego nauczyłem się na podwórku?” – wymiana doświadczeń. Rozmowa/wywiad ze swoją babcią, dziadkiem, z sąsiadem itp. na temat: W jakie zabawy bawili się wasi dziadkowie, pradziadkowie? Nauka zapomnianych gier i zabaw. Szkolna/międzyszkolna olimpiada zabaw podwórkowych. „Moje podwórko lub ulubione miejsce zabaw” – opis, happening. Opracowanie projektu „Miejsce do gier podwórkowych” na wzór wniosku do budżetu obywatelskiego. Szkolna/międzyszkolna olimpiada zabaw podwórkowych (np. <i>palant, klipa, szlojder, gra w duczka, gra w pinki, kulanie felgow, gra walka narodów, gra w chłopa – gloka, dupek, zabawa w klapsa, zabawy w sklep, głuchy telefon, zabawa w</i>	Praca z materiałem źródłowym A. Stronczek <i>O moich zabawkach, zabawach.</i> Warsztaty w Żorskim Centrum Regionalnym, np. „Gry i zabawy śląskie”

		<p><i>rapsa).</i></p> <p>„Stosunki dobrosąsiedzkie dawniej i dziś” lub „Co to znaczy być dobrym sąsiadem?” – dyskusja.</p>	
<p>4. Budynek, w którym mieszka uczeń na tle budownictwa typowego dla miasta/dzielnicy /wsi.</p>	<p>Usytuowanie domu ucznia w stosunku do form terenu, wielkość i typ zabudowy, w której mieszka.</p> <p>Budulec domu. Zabezpieczenie przed szkodami górnictwem, powodzią i in.</p> <p>Tradycyjna zagroda wiejska. Zabudowania gospodarcze i ich funkcjonalność.</p> <p>Budownictwo przykładowe na przykładzie kolonii robotniczych. Rolniczo-pasterskie osady górskiego regionu Beskidu Śląskiego.</p> <p>Zabytkowy charakter domów i osiedli mieszkaniowych,</p>	<p>Opis – fotoreportaż – grafika – wystawa.</p> <p>Sporządzenie planu sytuacyjnego ukazującego położenie domu.</p> <p>Notatki i szkice z obserwacji podczas wycieczek w Beskid Śląski.</p> <p>Pokaz starych zdjęć.</p> <p>Makieta najbliższego terenu – formowanie przestrzenne, budulec domów (drewno, cegła, pustaki, skała wapienna, wielka płyta, nowoczesne technologie).</p> <p>Badanie śladów najstarszych zabytków kultury w najbliższej okolicy – przewodnik (projekt, prezentacja multimedialna).</p> <p>Zajęcia w terenie</p> <p>Projekt edukacyjny: „Jak zmieniała się zabudowa w mojej miejscowości? Prognozy na przyszłość” – analiza zmian zabudowy miejscowości.</p> <p>Materiały pozyskane w urzędzie gminy/miasta.</p>	<p>Film reż. K. Kutza</p> <p><i>Paciorki jednego rózańca</i> (fragm.).</p> <p>Obserwacja podczas zajęć w terenie.</p> <p>Wycieczka do skansenu, do kolonii robotniczych, osiedli patronackich itp.</p> <p>Wyszukiwarka portalu http://www.staremiejsca.pl/</p> <p>http://zabytkigornegosla.ska.com.pl/index.php</p> <p>http://www.polskieszlaki.pl/</p>
<p>5. Źródła utrzymania naszych przodków.</p>	<p>Życie codzienne i sposoby gospodarowania naszych dziadków i pradziadków.</p> <p>Tradycyjne rzemiosło wiejskie i miejskie (snycerstwo, koszykarstwo, płóciennictwo, powroźnictwo, sieciarstwo, garncarstwo, farbiarstwo,</p>	<p>Wycieczka dydaktyczna do skansenu lub muzeum, prezentujących dawne wyposażenie wnętrz mieszkalnych, narzędzia i przedmioty codziennego użytku.</p> <p>„Dom moich dziadków” – praca plastyczna lub fotografia.</p> <p>„Penetruję strych” – gromadzenie eksponatów do kącika regionalnego lub in. Tworzenie kącika regionalnego lub izby regionalnej (lub ich wzbogacanie o nowe eksponaty itp.)</p> <p>Prace literackie: „Na strychu w domu mojej babci”, „Stare przedmioty pamiętają niejedno...” (niezwykle historie</p>	<p>Górnośląski Park Etnograficzny w Chorzowie, Zagroda Wsi Pszczyńskiej, Muzeum Historii Katowic, Muzeum Górnośląskie w Bytomiu, Muzeum Zagłębia w Będzinie,</p>

	bednarstwo, hafciarstwo itp.)	<p>przedmiotów codziennego użytku, np. żelazka z duszą). Wykonanie plansz z dawnymi narzędziami i przedmiotami codziennego użytku oraz instrukcji ich obsługi, np. cepa, żaren, magla itp.</p> <p>„Spotkanie z .... np. kowalem, pszczelarzem, młynarzem, zegarmistrzem, szewcem” itp. – artykuł do gazetki szkolnej pt. „Ginące zawody”.</p> <p>Wycieczka do gospodarstwa rolnego lub do piekarni, kuźni, pracowni szewca, młyna, pasieki itp.</p>	<p>Zagroda Włociańska, Pawilon Etnograf. obiekty Muzeum Częstochowskiego, muzea lokalne – lekcje muzealne wg oferty placówek, zajęcia terenowe.</p> <p>Warsztaty w ŻCR, np. „Tajemnicza skrzynia”.</p>
6. Tradycje świąteczne w naszych rodzinach.	<p>Od kolebki aż do grobu (chrzest, roczek, komunia św., confirmacja, bierzmowanie, wesele, jubileusze rodzinne, pogrzeb). Urodziny, imieniny.</p> <p>Rok liturgiczny i święta religijne w moim domu, ich symbolika, w tym m.in. (adwent, Roraty, Boże Narodzenie, Wielki Post, Wielkanoc, Zielone Święta, Boże Ciało).</p> <p>Tradycyjne potrawy świąteczne. Zwyczaje dożynkowe i zawodowe (barbórkowe), pieśni okolicznościowe.</p>	<p>Rozmowa/wywiad na temat tradycji rodzinnych dnia powszechnego przekazywanych z pokolenia na pokolenie, spisanie ważnych dat i wydarzeń w rodzinie oraz anegdot, powiedzonek rodzinnych, opowieści rodzinnych.</p> <p>„Kalendarz mojej rodziny” (ważne wydarzenia rodzinne) – praca plastyczna.</p> <p>„Najpiękniejsze tradycje kultywowane w naszych rodzinach” – mapa myśli.</p> <p>Projekt edukacyjny: „Cztery pory roku w roku obrzędowym” – (święta w danym cyklu, zwyczaje, obrzędy, potrawy w zależności od rodzaju święta, symboliki; przypomnienie przysłów, pieśni okolicznościowych, wykonywanych prac w danym okresie itd.).</p> <p>Rozmowa/wywiad z najstarszymi członkami swojej rodziny lub rodzicami na temat: „Jakie zwyczaje i obrzędy związane z rokiem obrzędowym są kultywowane w naszej rodzinie?” – Tworzenie kalendarza obrzędowego z wykorzystaniem prac plastycznych zespołów uczniowskich.</p> <p>Konkurs na najciekawsze tradycyjne ozdoby świąteczne, np. ozdobę choinkową, palmę wielkanocną, połażniczkę.</p>	<p>Praca z materiałem źródłowym E. Łabońskiej <i>Urodziny</i> [w:] <i>Śląska kucharka doskonała</i>.</p> <p>Wykorzystanie kwestionariuszy badawczych np. I. Bukowskiej-Floreńskiej, Z. Kłodnickiego, <i>Rok obrzędowy na Ziemi Pszczyńskiej</i> – Muzeum Miejskie w Tychach.</p> <p>Zwiedzanie niezwykłych szopek, np. w Bazylice Panewnickiej, Ruchoma szopka Jana Wiewióra w Olsztynie</p>

	<p>Tradycje rękodzielnicze w moim regionie (Boże Narodzenie, Wielkanoc...). (<i>plastyka, technika</i>)</p> <p>Słownictwo gwarowe związane z tradycjami świątecznymi (nazwy potraw, obrzędów, naczyń, ludowe przysłowia i powiedzonka, „zaklęcia”, wróżby i in.).</p>	<p>Szopki bożonarodzeniowe w domu (stajenka, betlejka) – konkurs i wystawa.</p> <p>Warsztaty rękodziela artystycznego popularnego w mojej okolicy, np. garncarstwo tkactwo, szydełkowanie, frywolitki, wikliniarstwo, filigrany, scrapbooking, hafciarstwo, bibułkarstwo i in.</p> <p>Konkurs kolęd i pastorałek, inscenizacje innych zwyczajów bożonarodzeniowych, np. kolędnicy, mikołaje, wodzenie niedźwiedzia, połaźniczki...</p> <p>„Stół wigilijny w naszych domach” – gromadzenie przepisów tradycyjnych potraw świątecznych.</p> <p>„W kuchni i w izbie – co gotowały nasze prababcie?” – tworzymy regionalną książkę kucharską lub menu regionalnej karczmy –</p> <p>„A co gości teraz na naszym stole?” – pogadanka ilustrowana prezentacją potraw (np. barszcz z uszkami, gołąbki i in.)</p> <p>Przepis na święta – portfolio.</p> <p>Gotujemy regionalne dania wg przepisów.</p> <p>„Szkolny Festiwal Regionalnych Maszkietów” – projekt międzyklasowy.</p> <p>Warsztaty np. „Tradycje i obrzędy wielkanocne”, „Magia nocy świętojańskiej”.</p>	<p>koło Częstochowy, w Bieruniu i in.</p> <p>portale regionalne np. www.gryfnie.pl</p> <p>Spotkania z Kołem Gospodyń Wiejskich. lub zespołem regionalnym.</p> <p>Żorskie Centrum Regionalne</p>
7. Miejsce elementów tradycji we współczesnej rodzinie.	<p>Pieśni biesiadne śpiewane przy okazji domowych uroczystości.</p> <p>Zaangażowany charakter amatorskiego ruchu śpiewaczego – pieśni zakazane w różnych okresach historycznych.</p> <p>Gwara jako język domowych i lokalnych kontaktów.</p> <p>Wyrażenia gwarowe w różnych</p>	<p>Klasyfikacja pieśni: zawodowe, obrzędowe, powszechne.</p> <p>Nauka wybranych pieśni ze zbiorów A. Dygacza.</p> <p>Tradycje śpiewacze w rodzinie. Śpiewanie pieśni w języku polskim, niemieckim, rosyjskim, ukraińskim, czeskim.</p> <p>Wspólne muzykowanie.</p> <p>Szkolny projekt badawczy: „W jakich sytuacjach porozumiewamy się gwarą?”</p> <p>Quiz języka regionalnego – „Zgadnij co to znaczy?”</p>	<p>A. Kupcowa – <i>Mowa moja ojczysto</i> – analiza wiersza, opanowanie pamięciowe lub inne wiersze poświęcone mowie regionalnej.</p>

	częściach województwa.	„Gryfny szmaterlok” – moda na śląskie/regionalne gadżety, spotkanie z twórcami portalu www.gryfnie.pl	
--	------------------------	--	--